

TOFIQ MAHMUD

XEYIRXAH ADAM

Tərtib edəni
və redaktoru

Rafiq YUSİFOĞLU

Rəssam

İlqar TOFIQOĞLU

Texniki redaktoru Səlim ƏHMƏDOV

Yığılmağa verilib 07.08.2001 Çapa imzalanıb 14.09.2001
Kağız formatı 60x90 1/16. Hesabat nəşriyyat vərəqi 3.
Sifariş 2086. Tiraj 3000. Qiyməti 3000 manat

"AZƏRBAYCAN" nəşriyyatının mətbəəsində çap olunub.

TOFIQ MAHMUD

XEYİRXAH ADAM

NAĞILLAR

"GÖYƏRÇİN" in kitabxanası

F. Köçerli adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI

№ 92572

Elə insanlar olur ki, dünyalarını dəyişsələr də həmişə məhəbbətlə xatırlanırlar. Belə insanlardan biri də jurnalımızın sabiq baş redaktoru, gözəl şair, nasir, publisist, tərcüməçi MEHDİYEV TOFIQ MAHMUD OGLU idi. Tofiq Mahmud bütün ömrünü, həyatını "Göyərçin" jurnalına həsr etmişdi. Həmişə söhbətlərində deyirdi ki, mən "Göyərçin" jurnalını çox sevirəm. İstəmirəm ki, bu jurnalın təmiz iqliminə yad nəfəs toxunsun.

Biz həmişə bu təmiz iqlimi qorumağa çalışmışıq. Bu işdə bizə Tofiq müəllimin müqəddəs ruhu həmişə yardımçı olub.

Bu il Tofiq müəllimin anadan olmasının 70 illiyi tamam olur. Bu münasibətlə onun nağıllar kitabını sizə təqdim edir və Tofiq Mahmud ruhun şad olsun deyirik.

XEYİRXAH ADAM

Qədim zamanlarda xeyirxah bir adam vardı. O, balaca daxmasında yaşayar, hamı ilə mehriban və xoş rəftar edərdi. Qərribə ürəyi ilə tanınmışdı, hələ onun qapısına gələni əliboş, naümüd geri qayıtdığını görənlər olmamışdı. Özü kasıb yaşasa da, bütün kasıb-kusublara əl tutar, dara düşənlərə kömək edər, hamının dərдинə-sərinə yarıyardı. Camaat danışdı ki, onun ürəyində işıq yanır.

İndi sizə kimdən xəbər verim, ata-anası ölmüş, kimsəsiz qalmış, balaca, yetim bir oğlandan, onun adı Fərəmmez idi. Fərəmmez dövlətliyənin yanına getdi ki, ona kömək etsinlər. Əynibaşı cırıq-cırıq olan bu oğlanı hər yerdən qovdular. Nələc qalan uşaq xalasıgile getməyə məcbur oldu. Xalasının əri onu kobud qarşıladı:

- Nə var, nə gəlmisən? - deyə qışqırdı. - Rədd ol çıx get, bir də bu tərəflərə hərəlmə...

Fərəmmez yenə dövlətliyənin yanına getdi, ancaq... onu yaxına da buraxmadılar. Hər yerdən eyni cavabı aldı:

- Rədd ol get!

Neçə qapı döyüldü, kor-peşiman geri qayıtdı. Bu vaxt yağış yağmağa başladı. Səhərdən ac olan Fərəmmez küçənin tində dayanıb soyuqdan tir-tir əsirdi. Yağış da get-gedə güclənirdi. Fikirləşə-fikirləşə qalmışdı, hara getsin, necə etsin. Qara çadralı bir qadın onun yanından keçəndə ayaq saxladı:

- A bala, burada niyə durmusan?! Qaç evə, yoxsa islanar-san. Səninlə deyiləm, ay oğul?!

- Evim yoxdur a xala! Səhərdən acam, hara gedim?!

- Oğlum, bazarın yanında bir

daxma var, get onun qapısını döy, orda həm yemək yeyərsən, həm də qızınarsan.

Fərəməz cəld bazara tərəf qaçdı, daxmanı tezliklə tapdı. Qapını qorxa-qorxa döydü. Yene kobud söz eşidəcəyindən ehtiyat etdi. Bu, həmin xeyirxah insanın evi idi. O, qapını açan kimi:

- Xoş gördük, oğlum, - deyə mehriban-mehriban dilləndi. - Keç içəri, qorxma, keç!

Oğlan qulaqlarına inanmaq istəmədi. Bu mehriban səs onun bütün varlığını titrətdi. Elə kövrəldi ki! Ağlamaqdan özünü güclə saxladı. İçəri girən kimi yemək gəldi, acgözlüklə yedi. Yer saldılar. Yıxılıb yatdı. Yorğun olduğu üçün onu dərhal şirin yuxu apardı. Səhər duranda gördü ki, yanında isti süd var. İçib yatağından qalxanda cır-cındırlarını tapa bilmədi. Təəccüblə ətrafına baxanda yanında təptəzə paltar gördü. Birdən birə onu geyməyə cür'ət etmədi. Bu zaman xeyirxah adam yaxınlaşdı:

- Niyə durmursan?!

- Axı... Mənim paltarım...

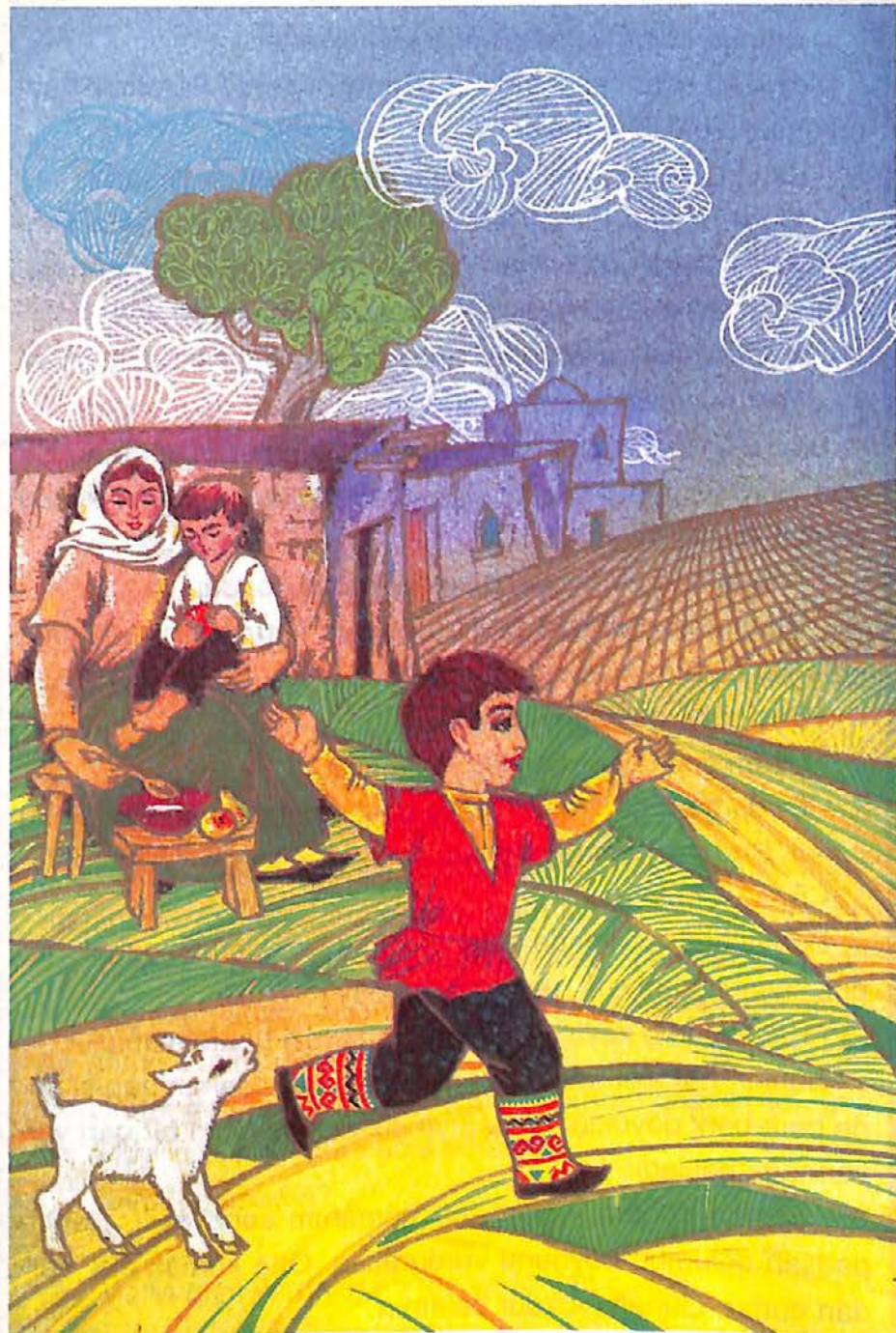
- Odur, təzələrini gey, çəkinmə, utanma, geyin, onlar sənindir. Kimi gözləyirsən?

Fərəməz gözələrinə inana bilmirdi. Paltarı geyinəndən sonra tanınmaz oldu. Yene yemək gəldi. Doyunca yeyib ayağa qalxan oğlan xeyirxah adamla görüşüb ayrılmaq üçün yaxınlaşdı. Əlini uzadanda xeyirxah adam əlini tutdu, mehriban-mehriban soruşdu:

- Hara getmək istəyirsən?!

- Bilmirəm.

- Get, Qoşqar dağına, orada bir çoban var, onun yanında qal.

Mənim adımı versən, sənə kömək edər.

Xeyirxah adam ayrılanda ona bir qızıl verdi. Fərəməz hey-rətlə qızıla baxıb soruşdu:

- Sən ki, belə dövlətlisən, niyə daxmada yaşayırsan?

- Əgər özümə bir böyük saray tiksəm, onda sənini kimi uşaqlara kömək edə bilmərəm. Get, oğlum, özünə bir gün qazan, xoşbəxt ol, çətinə düşsən, yenə yanıma gəl!

Fərəməz qızılı alıb getdi. Ancaq o təkçə qızılı deyil, gözəl və təmiz duyğular apardı.

Bayram yaxınlaşırdı. El-oba bayrama hazırlıq görürdü. Bir ana, dörd uşaq sönmüş ocağın ətrafında oturub kədər içində söhbət edirdilər.

- Ana, get, o əmiyə də, bizə pal-paltar göndərsin.

- Utanıram, oğlum, o xeyirxah adam hər dəfə bizə kömək edir. Bu dəfə də bizi unutmaz.

- Bəs hanı, gəlib çıxmadı?!

- Üzüm gəlməyir, məndən inciməyin.

- Onda mən gedirəm! - deyə böyük oğlan ayağa qalxmaq istədi. Birdən daxmanın qapısı açıldı. Kiçik oğlan qışqırdı:

- Ana, səbətə bax!

Səbəti açdılar. İçində nələr yox idi? Un, kişmiş, nabat, noğul, saçaqlı şirniyyat, paltarlar, parçalar...

- Sağ olsun o xeyirxah adam, yenə bizi unutmayıb.

Günlər, həftələr keçdi. Bir gün xeyirxah adamın qapısı yenə bərk-bərk döyüldü. O, qapıya çıxan kimi qoca bir qarı yalvarmağa başladı:

- Başına dönüm, oğlum, bir gümanım sənə gəlir. Sabah padşah oğlumun boynunu vurduracaq. Ona kömək elə, dardan qurtar. Günahı yoxdur balamın.

Xeyirxah adam əyilib qarını

qucaqladı, mehribancasına dedi:

- Arxayın ol, nənə, əlimdən gələni əsirgəmərəm.

- Ömrün uzun olsun!

Səhər meydan aşib-daşırdı. Padşah, onun vəzir-vəkili gəlib taxtda əyləşmişdilər. Cəllad hazır dayanmışdı. Ucaboylu, enlikürək oğlanın boynunu vurmaq istəyəndə xeyirxah adam:

- Dayan! - deyə qışqırdı və üzünü padşaha tutdu. Onu mənə bağışlayın. Əvəzində nə istəsəniz verərəm.

- Özün ağırlığında qızıl!

Xeyirxah adam fikirləşmədən cavab verdi!

- Razıyam.

- Qızılı gətirərsən, oğlanı apararsan.

O, evə gedərkən fikirləşməyə başladı. Axı, onun özü ağırlığında qızılı yox idi. Bəs bunu hardan tapacaqdır? Arxasınca dörd oğlan uşağı yüyüryüdü. Onları dərhal tanıdı.

- Əmi, sənə kömək etmək istəyirik.

- Qapı-qapı gəzib pul yığarıq!

Xeyirxah adam balaca dostlarının bu necib hərəkətindən ruhlandı: - sağ olun, balalarım, sizin köməyiniz də mənə lazım olacaq, - dedi. Uşaqlar pul toplamaq üçün bazara qaçdılar. Xeyirxah adam daxmasına girəndə küncdə böyük bir torba gördü. Açıb baxdı. İçi dolu qızıl idi. Gözlərinə inanmadı. Bunu kim gətirib?! Belə fikirləşəndə birdən qapı açıldı, gənc bir oğlan göründü, gülə-gülə soruşdu:

- Məni tanımadın?

- Yox!

- Mənə qızıl verdiyin nə tez yadından çıxıb?

Xeyirxah adam Fərəməzi tanıyıb, onu bağrına basdı. Oğ-

lan başına gələnleri nəql elədi. Dedi ki, böyük bir xəzinə tapmışam. O torbadakı qızılları da sənin üçün gətirmişəm!

- Lap yerinə düşüb! - deyə xeyirxah adam əhvalatı danışdı.

Bir yerdə gedib qızılı padşaha verdilər. Gənci ölümdən xilas etdilər. Qoca qarı oğlunu görüb sevincindən quş kimi qanadlanmışdı.

Padşah vəziri çağırıb dedi:

- Bu varlı adam kimdir? Görünür ki, daha çox qızılı var. İstəmirəm ki, məndən varlı bir adam olsun!

- Təklifin nədir, şahım?!

- Onun boynunu vurmaq lazımdır, evini axtarın, nəyi varsa, xəzinəmə qatın!

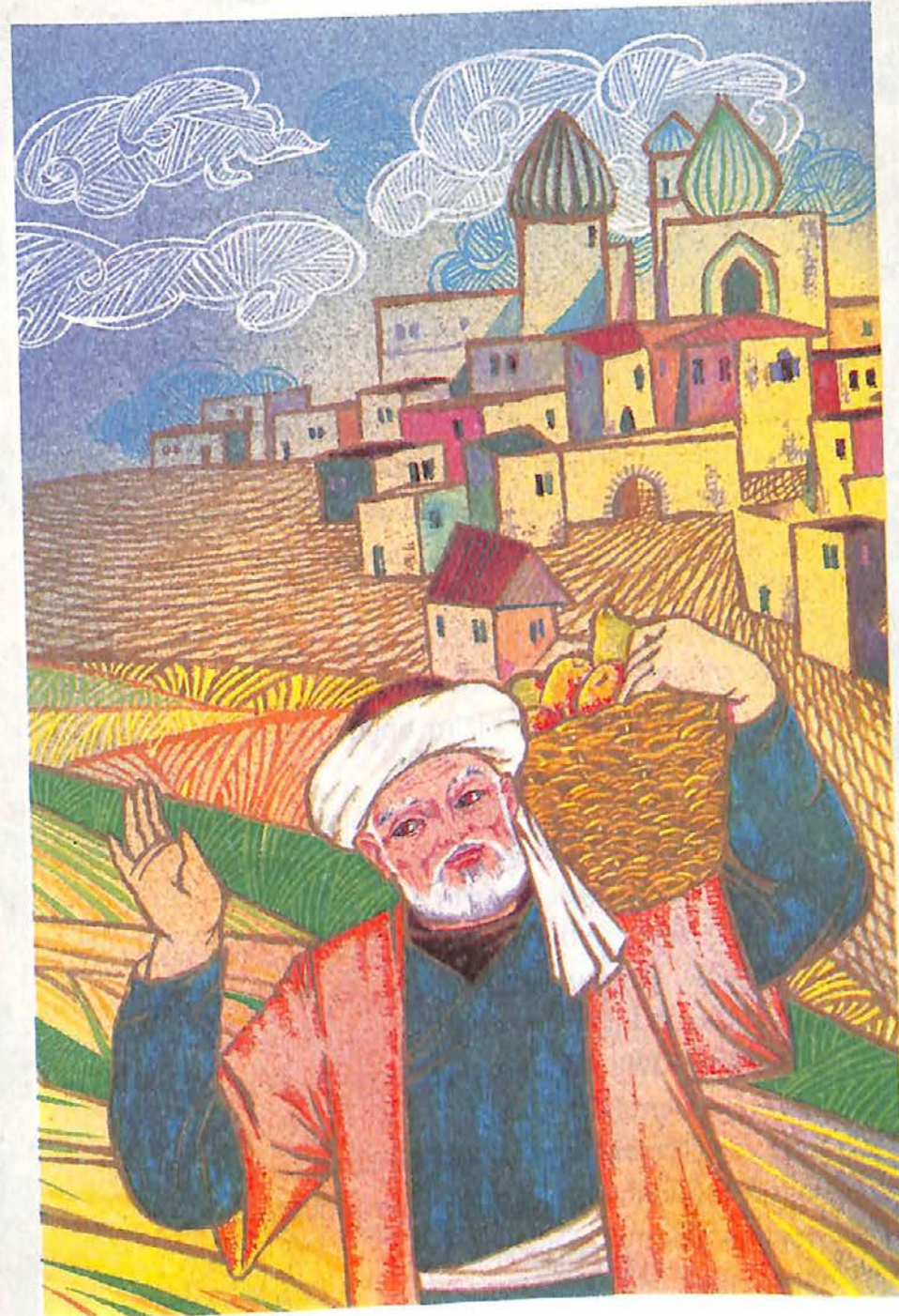
- Baş üstə şahım!

Şəhər meydanı yenə aşıb-daşırdı. Hələ heç kim bu qədər izdiham görməmişdi. Hamı axıb gəlirdi. Xeyirxah adamın ölümünü istəməyən camaat həyəcan keçirirdi. Fərəməz padşaha nə təklif etdisə, o razı olmadı. Cəllad baltanı yuxarı qaldırıb xeyirxah adamın başını vurmaq istəyəndə geri çəkildi. Çünki bu insan günəş kimi işıq saçırdı. Bəlkə də işıq saçan onun qəlbi idi? Padşah qışqırdı:

- Nə oldu, tez ol, vur başını!

Bu zaman dörd uşaq yüyürüb gəldi, cəllad özünü itirdi. Padşah hirsle ayağa qalxmaq istəyəndə sinəsinə bir ox sancıldı. Bu oxu atan qoca qarının igid oğlu idi. Camaat işıq saçan xeyirxah insanı qolları üstünə götürdü. Xeyirxah insan yavaş-yavaş başını qaldırdı. Fərəməzi, dörd uşağı, qarının igid oğlunu və bütün camaatı görüb onları salamladı.

İnsanlar heç vaxt xeyirxahlığı məhv olmağa qoymurlar.

ƏDALƏTLİ FİL

Qalın meşələrin birində qüdrətli bir fil yaşayırdı. Ədalətli, xeyirxah və mərhəmətli idi. Hamı onu sevirdi. Fildə sehrli bir qüvvə vardı. Harda ədalətsiz bir iş olsaydı, dərhal xəbər tutur, həmin yerə gedirdi.

Bir dəfə qapı döyüldü. Fil çıxıb o tərəfə baxdı, bu tərəfə baxdı, heç kəsi görmədi. **Geri qayıtmaq istəyəndə bir səs eşitdi;**

- Ey ədalətli və böyük hökmdar! Mənə rəhmin gəlsin... Yazığam. Kömək üçün yanına gəlmişəm.

Fil diqqətlə baxanda üzü üstə yerə düşmüş, onun ayaqlarından öpmək istəyən balaca dələni gördü. Xortumunu uzadıb dələni yerdən qaldırdı və dedi:

- Bu hərəkətin xoşuma gəlmir, dələ! Nə üçün belə əyilir-sən, niyə mənə elə yağlı, mə'nasız sözlər deyirsən?

- Axı, sən qüvvətlisən, bizim böyüyümüzsən! Böyüklərin qabağında hamı əyilir.

- Yox, dələ, mən böyük olmaq istəmirəm, qarşımda əyilənləri də sevmirəm. De görək, nə üçün gəlmisən?!

Özünü itirən dələ yazıq-yazıq dilləndi:

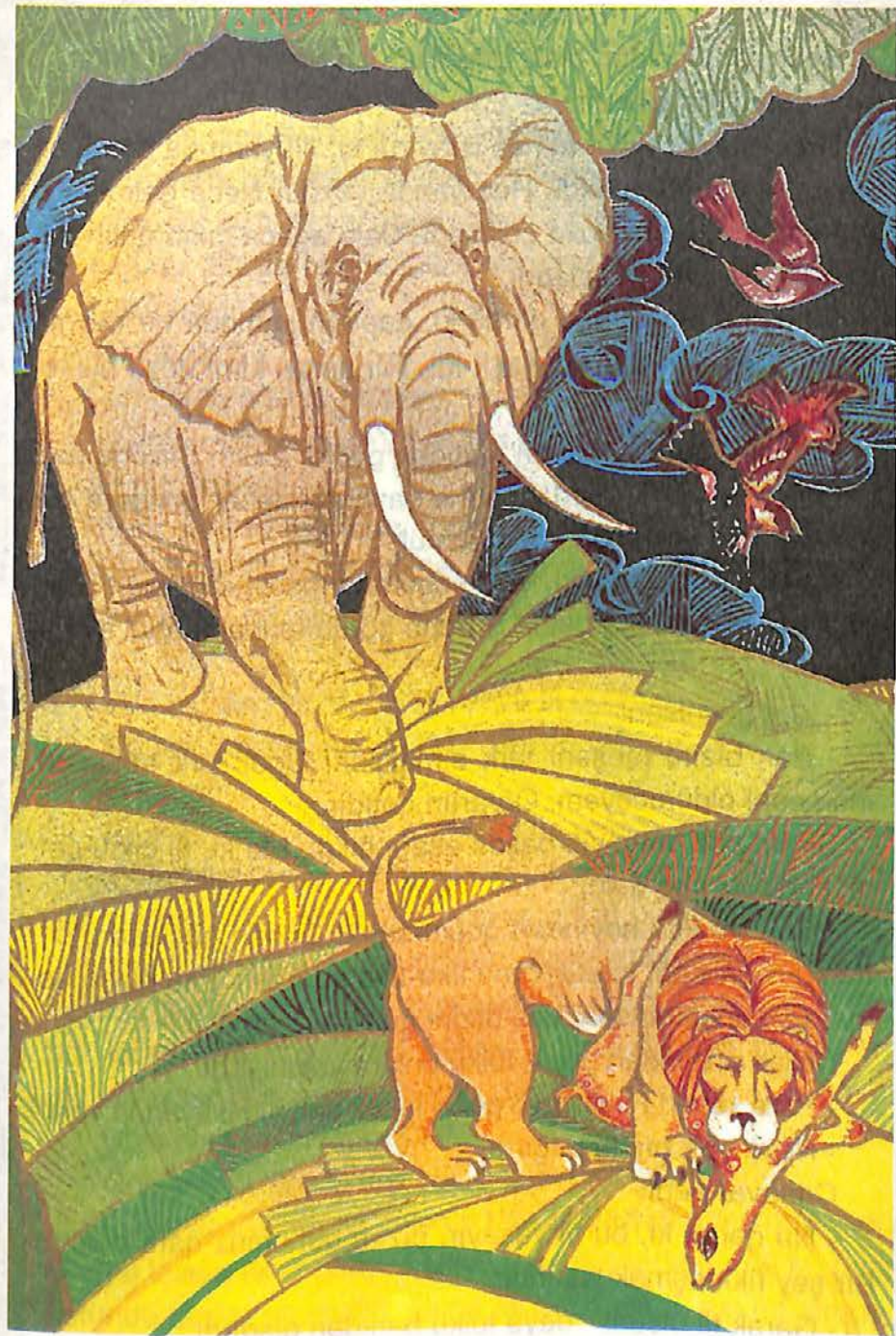
- Mənim evim yanıb külə dönüb. Evsiz-eşiksiz qalmışam. Qaldığım ağac elə quruyub ki, hara gedirəm, məni qovurlar. Gəldim ki, mənə kömək edəsən...

Fikir eləmə, dələ... Sənin üçün yaxşı və gözəl bir ağac taparam. Gəl, dalımca...

Onlar yaşıl bir talaya çatdılar. Fil talanın kənarında, uca yaşıl, qollu-budaqlı bir ağacı dələyə göstərib dedi:

- Xoşuna gəlirmi?!

- Gözəldir!

- Burada yaşayacaqsan.

Əgər səni incidən olsa, budaqlardan birini silkələ, onda sənin yanında olaram.

Dələ ona təşəkkür etmək istəyirdi ki, fili yanında görmədi. Heyrətlə ətrafına baxdı. Heç yanda yoxdu! Necə getmişdi?! Elə bil birdən-birə yoxa çıxmışdı. Dələ ağaca çıxıb qalın budaqların birində rahatlandı.

Fil evinə qayıdanda gördü ki, qapının yanında bir ceyran durub. Ceyranın gözləri yaşlı idi. Fili görəndə kimi dözə bilməyib ağladı:

- Mənim qəşəng balam əlimdən gedib. Zalım Şir onu parça-parça edib. Fil qardaş, sənə vaxtında xəbər göndərə bilmədim. İndi göz yaşlarım qurumur.

Fil elə qəzəbləndi ki, yazıq ceyrana təsəlli də verə bilmədi. Düz şirin yanına getdi. Şir onu görüb tənbel-tənbel ayağa qalxdı.

- Xoş gəlmisən!

- Sən bizim meşəni tərk etməlisən. Əgər tərk etməsən, mən səni öldürəcəyəm. Qərarım qətidir.

Şir bir söz deməyib başını aşağı dikdi. Elə ki, fil çıxıb getdi, canavar irəli gəldi:

- Sən bu filin nəyindən qorxursan?! Ondan güclüsən, ondan qüvvətlisən. İstəsən onu tikə-tikə edərsən. Filə qulaq asma, meşədən getsən, bəs bizim günümüz nə olar?

Kollar arasından çıxan tülkü onlara yaxınlaşdı:

- Təzə xəbər! Fil bizim o gözəl talanı dələnin ixtiyarına verib!

- Nə?! - Şir hirsle bağırdı.

Canavar dedi:

- Nə qədər ki, bu fil yaşayır, bizim günümüz qara olacaq. Bir şey fikirləşmək lazımdır.

- Gərək fil ölsün! - deyə tülkü bərkdən qışqırdı.

Zəhmli, qaşqabaqlı şir fikir-

leşirdi. Bu zaman budaqların üstündən sürünüb gələn ilan başını irəli uzatdı:

- Fikirləşmək fayda verməz, - dedi. - Mən də fildən yanıqlıyam. Yuvamı qarışqalara verib. İndi onlar orada xoşbəxt yaşayırlar. Bir təklifim var, mən dələni incidərəm, o da fili köməyə çağırar. Siz də talada tələ qurarsınız... fil o tələyə düşər...

Tülkü qışqırdı:

- Doğrudur!

Canavarın gözləri parladı.

- Tələni mən quraram. Elə tələ ki, fil ordan çıxıb bilməz.

Şir razılıq verdi.

Bu zaman fil maralların yanında idi. Marallar fili qonaq çağırırdılar. Şənlik edir, əylənirdilər. Maralların ən cavabını irəli çıxdı, gözəl rəqs elədi. Hamı heyran qalıb ona baş əydi.

- Sizi incidən yoxdur ki?! - deyə fil onlardan soruşdu:

- Hələlik yoxdur. Ancaq bizi izləyən var.

- O kimdir?!

- Boz canavar. Elə qorxur ki, yaxın gələ bilmir...

Fil marallardan ayrılıb quşların yanına gəldi... Quşlar onu şən nəğmələrlə qarşıladılar. Onlar gözəl cökə ağacının budaqlarında yuvalar qurmuşdular. Yuvalardan ətcə balaların başları görünürdü. Cökə çiçəkləmişdi, onun çiçəklərinin ətri hər tərəfi bürümüşdü. Fil quşların oxuduğu şən nəğmələri dinləməkdən yorulmadı. Axırda soruşdu:

- Sizə bir şey lazım deyil?!

- Çox sağ ol, fil qardaş. Hər şeydən razıyıq.

Fil evə yaxınlaşanda dələnin təhlükədə olduğunu hiss etdi. Dərhal talaya tərəf getdi. Talaya yaxınlaşanda gördü ki, başı üstündə quşlar uçuşurlar. Buna təəccüb elədi, axı nə olmuş-

dur? Fil qorxdı ki, dələnin başında bir iş var. Talaya girdi. Bu vaxt quşlar həyəcanla qışqırdılar.

- Dayan... Qabaqda tələ var...

Fil yolunu dəyişdi. İndi o, özünü yox, daha çox dələni düşünürdü. Bilirdi ki, dələnin yaxınlığında qəzəbli ilan yaşayır. O, hirsle xortumunu yellədə-yellədə dələyə verdiyi ağaca yaxınlaşanda kolların tərpendiyini görüb dayandı. Dələ heç yanda yox idi: nə ağacda, nə də yerdə. Quşların səs-küyü ələmi götürmüşdü. Marallar da qaçıb gəlmişdilər. Fil bir-iki addım qabağa getdi. Bu zaman qarşısına şir çıxdı. Onun dalınca canavar, sonra da tülkü... Onlar filin üstünə hücum etdilər. İlan kolların arasından çıxıb fili sancmaq istədi, bu zaman quşlar göydən enib ilanı dimdiklədilər. Fil elə qəzəbləndi ki, xortumunu qaldırıb şiri vurdu. Şir onunla bacara bilməyib qaçdı. Canavar aradan elə çıxdı ki, heç kəs onu görmədi. Tülkü isə özünü kolların arasına saldı. İlan qaçmağa fürsət tapa bilmədi. Onu öldürdülər.

Bəs dələ hanı?! Quşlar ağacın ətrafına fırlanıb onu tapdılar. Dələ huşsuz halda yerdə uzanmışdı. Fil ona yaxınlaşıb xortumunu uzatdı. Mehriban-mehriban dindi:

- Dələ, oyan, dələ...

Dələ gözlerini açdı. Ayağa qalxdı. Ətrafına baxıb quşları, sonra fili gördü, elə sevindi ki!

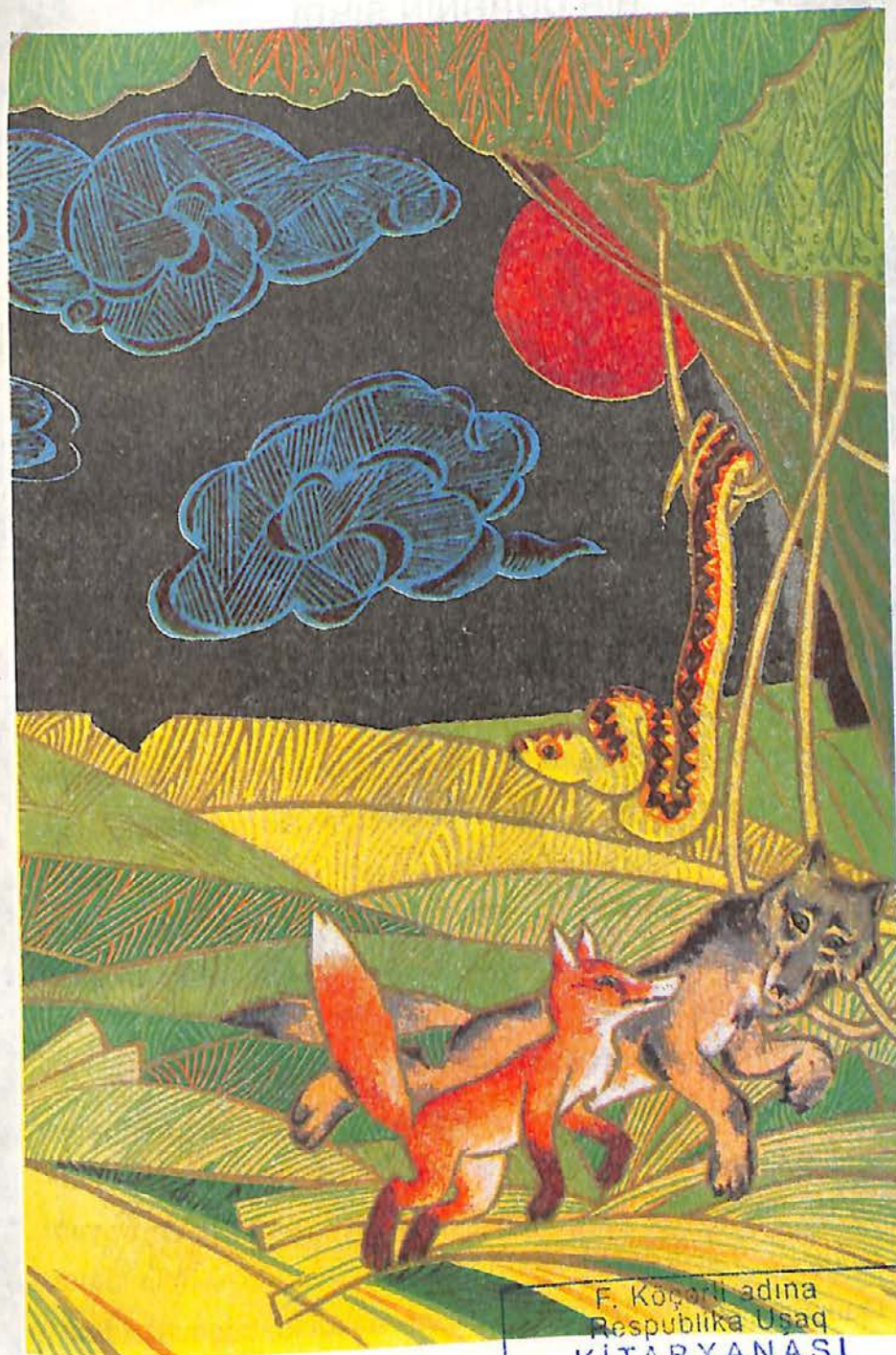
- Mən hardayam?! - deyə soruşdu.

Fil dedi:

- Dostların arasındasan!

Şir o meşədən çıxıb getdi, daha bu tərəflərdə görünmədi. Meşədə bütün heyvanlar şən və xoşbəxt yaşadılar.

Axi, ədalətli fil onların ən yaxın dostu idi.

F. Köçəri adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI
92572

BİR DƏRƏNİN SİRRİ

Biri vardı, biri yoxdu, bir kəndin yaxınlığında böyük bir də-
rə vardı. Ora heç kəs gedə bilmirdi. Çünki dəre qorxulu, sirli
idi. Onun barəsində qəribə şeylər danışıldılar. Biri deyirdi də-
rədə əjdaha var, biri deyirdi yox, ikibaşlı ilan var. Bir başqası
orda cinlərin-şeytanların olduğunu söyləyirdi. Bütün bunlara
göre ora "sirli dəre" adını vermişdilər.

Kənddə hamı yoxsul idi. Çünki su yox idi. Əkinlər susuz-
luqdan od tutub yanırdı. Bağ-bağat tamam solmuş, ağaclar
qurumuşdu.

Kənddə Vəli adında zirək, diribaş, igid bir oğlan ad çıxar-
mışdı. On yeddi yaşına çatanda həmin sirri dəre ilə maraq-
lanmağa başladı. Anasından soruşdu:

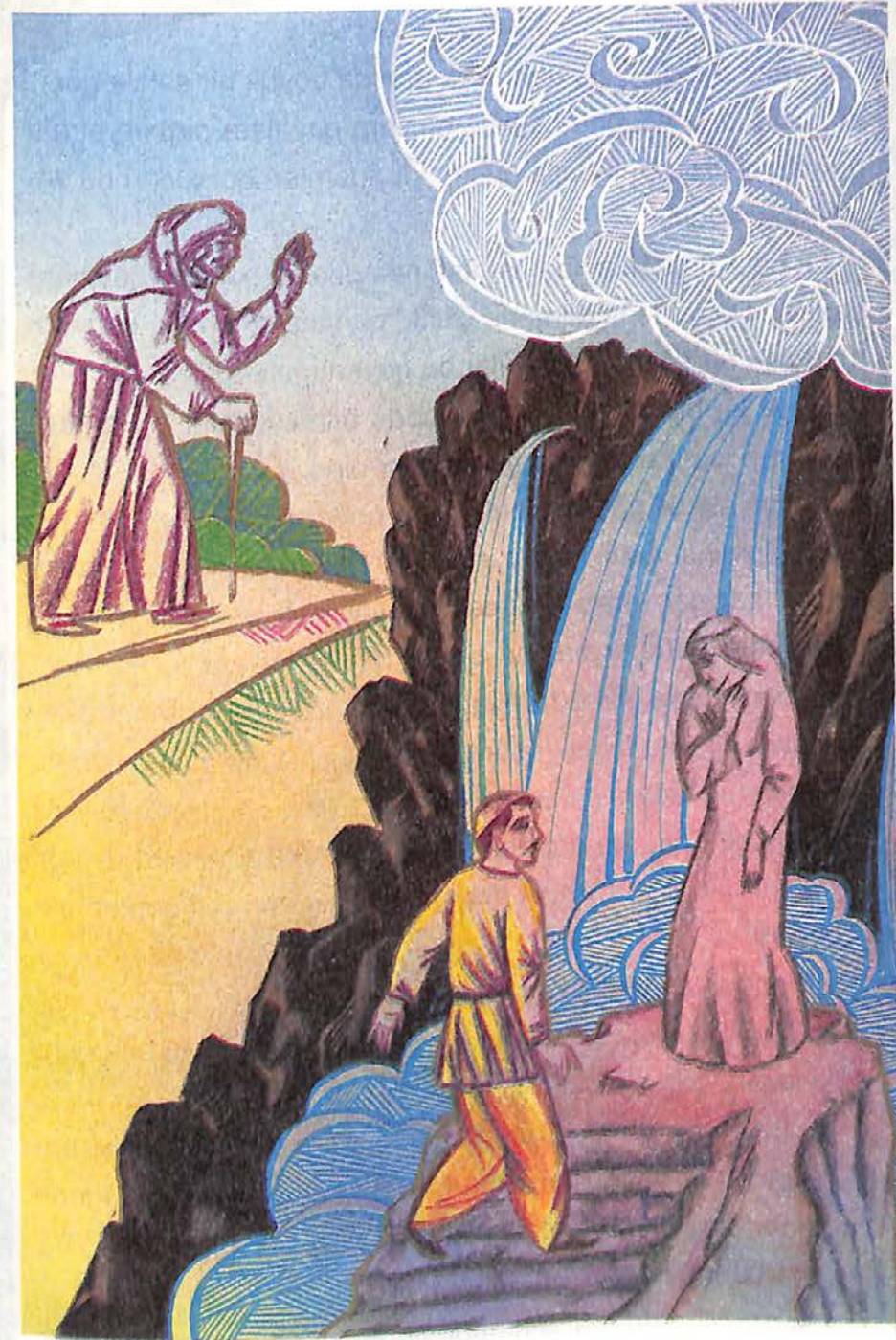
- O dəreyə gedən bir adam olubmu?!

Olub, bala olub! Dəreyə yaxınlaşa bilməyiblər. Oradan elə
qorxulu səs gəlir ki! Bu səsi eşidən kimi qaçıb gəliblər.

- Mən o dəreyə gedəcəyəm.

- Nə danışırısan, bala, mənə dərdə salma xata-balanı baş-
mızdan uzaq elə. Getmə oğul, bu fikri başından at, dəredən
sağ qayıtmaq olmaz.

Vəli sözündən dönmədi, ana çox dedi, Vəli az eşitdi. Bir
gün səhər tezdən yola düşdü. Dəreyə çatar-çatmaz qəribə bir
uğultu eşitdi. Səsə əhəmiyyət verməyib irəliyə getdi. Səs da-
ha da gücləndi. Dəre aşağı düşmək istəyəndə birdən ayağı
sürüşdü, yıxıldı, yumalana-yumalana dərənin dibinə çatdı.
Qalxanda elə güclü, qorxulu bir səs eşitdi ki, başını qaldırıb

ətrafına baxdı. Özündən azca aralıda böyük bir şələlə gördü. Süd kimi ağappaq şələlə daşlara-qayalara çırpılıb ətrafa gurultu salırdı. Vəli başa düşdü ki, adamları qorxudan bu şələlənin səsidir.

O, dərə ilə irəliləyib başı üstündə uçan nəhəng qayalara baxırdı. Daha gedə bilmədi. Çünki qarşıda sıldırım, kələ-kötür, yastı bir qaya vardı, sular bu qayanın altından axırdı. Vəli gördü ki, buradan heç yana gedə bilməyəcəkdir. Geriyə - şələlənin yanına qayıtmağa məcbur oldu.

Şələlə elə bil göydən, buludların qoynundan axırdı. Vəlinin ürəyindən bir arzu keçdi: şələləni kəndə aparmaq arzusu! Birdən qayalar tərpendi, qoşa qapılar kimi aralandı. Vəlinin qarşısında dərənin başına qədər qalxan pillələr açıldı. Vəli gözlərinə inana bilmədi. Ayağını qaldırıb astaca birinci pilləyə qoydu. Sonra ikinci, üçüncü, dördüncü... Asta-asta qalxdı. Bir qayanın üstünə çatanda diksindi. Çünki qarşısında bir qız dayanmışdı: özü də qız daş heykəl idi. Vəli əlini ona uzatdı, çiyinlərinə toxundu. Qızın dodaqları aralandı. Vəli qorxub geri çəkildi.

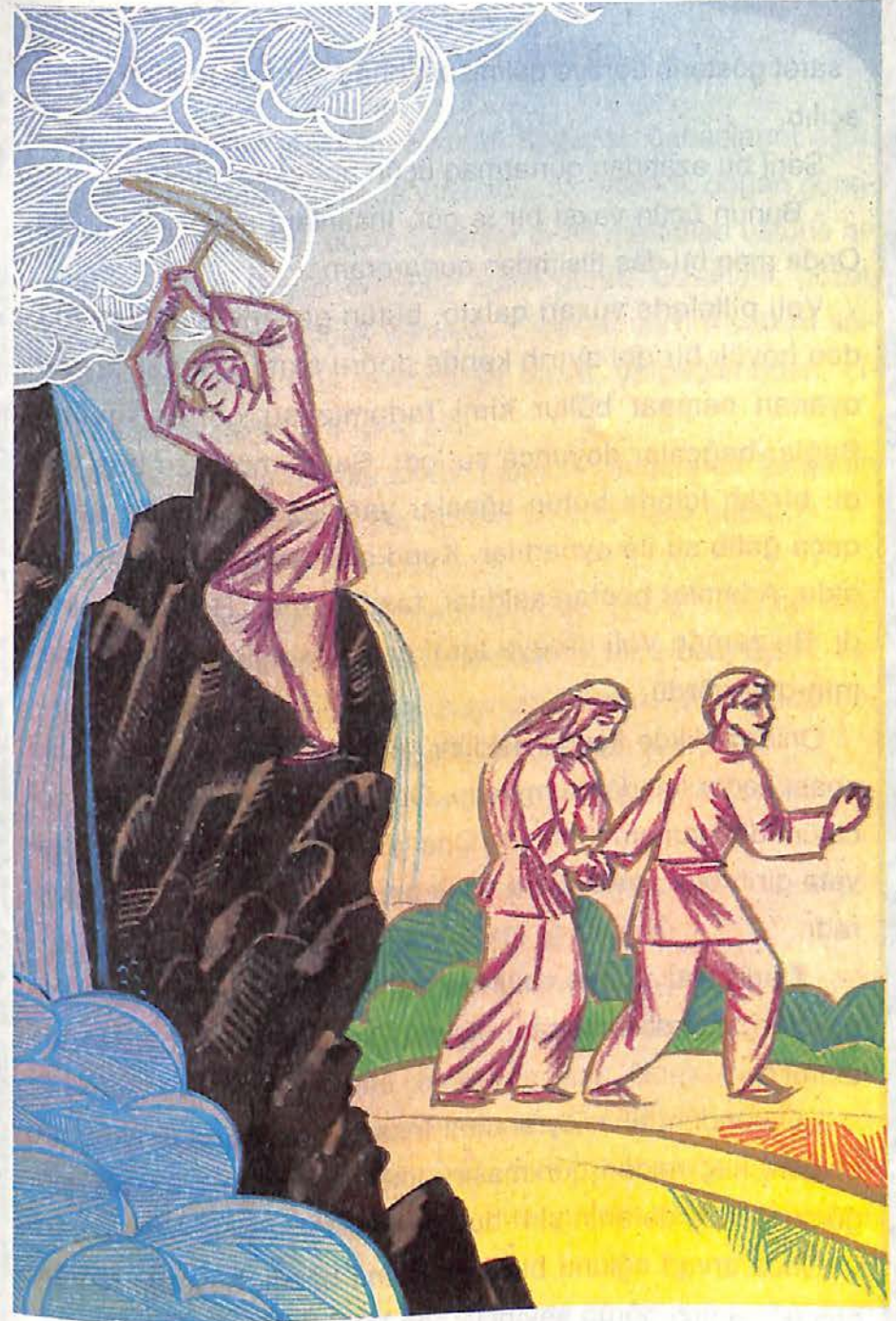
- Məndən niyə qorxursan? - deyə qız dilləndi.

... Axı mən belə şey görməmişəm. Sən necə olub ki, bura düşmüşsən, daş olmusan?!

Bu uzun əhvalatdır. Dərədə bir cadugər vardı. Məni bu halda o salıb. Qardaşım məni qurtarmaq üçün gəlib. Cadugərlə vuruşub. Onu öldürüb, özü də ölüb...

- Mən sənə kömək edəərəm.

- Sən onsuz da mənə kömək etmişsən. Qorxmamısan, cə-

KƏPƏNƏK VƏ QARĞA

Səhər tezdən yuxudan oyanan Kəpənək qanadlarını açdı. Çiçəklərin, otların şəhində yuyundu, təmizləndi, doğan günəşin şəfəqləri altında uçdu. Şəfəqlər onun qanadları üstünə qızılı zər səpdi. Böyük bir cökə ağacı gördü. Əzəmətli, gözəl, yaşıl ağac təzəcə çiçək açmışdı. Çiçəklər salxım-salxım sallanırdı. Kəpənək ona heyranlıqla baxdı, yarpaqlarından, çiçəklərindən təzə-təzə rəng aldı.

Birdən ağacın hündür bir budağında qapqara bir qarğanın yatağını görüb qorxdı. Elə qorxdı ki, cəld uçub getdi.

Bu zaman qarğa gözlərini açdı:

- Eh, bu səs salan kimdir?! Qoymaz yataq? Eh, bu başı batmış Kəpənəkdir ki! Nə tezdən durub, hara belə uçu? Yəqin yenə çiçəklərin yanına. Başı lap boşdur. İşi-gücü də bəzənməkdir. Gündə yüz rəngə girir. Belə də şey olar?

Qarğa gözlərini yumdu, yenə onu yuxu apardı. Xor-xor yatmağa başladı.

Kəpənək isə çəmənə doğru uçurdu. Günəş yanır, onun şəfəqləri altında Kəpənək daha gözəl görünürdü.

Çəmənə yaxınlaşanda birdən Kəpənək başı üstündə qara bir kölgə gördü. Bu, onun dalınca qəzəblə gələn Qarğa idi. Kəpənək yenə qorxub özünü çəmənlığə verdi. Qarğa da onun dalınca cumdu. Amma çəmənə enib hara baxdısa Kəpənəyi görə bilmədi. Hər tərəf gül-çiçək idi. Bir-birindən gözəl, bir-birindən al-əlvan olan çiçəklər işıq kimi sayrışırdı. Qarğa üzünü çevirdi:

- Dayansın o Kəpənək! Onun başına bir oyun açacağam ki,

sarət göstərib dərəyə gəlmisən, buna görə də mənim dilim açılıb.

Səni bu əzabdan qurtarmaq üçün hər şeyə hazırım.

- Bunun üçün yaxşı bir iş gör. İnsanlara sevinc bəxş elə. Onda mən bu daş tilsimdən qurtararam.

Vəli pillələrlə yuxarı qalxıb, bütün gecəni işlədi, şələlədən böyük bir qol ayırıb kəndə doğru axıtdı. Səhər tezdən oyanan camaat büllur kimi tərtəmiz su görüb sevindi. Bağlar-bağçalar doyunca su içdi. Sanki mö'cüzə baş verdi: bir an içində bütünağaclar yaşllaşdı. Uşaqlar qaça-qaça gəlib su ilə oynadılar. Kənd elə dəyişdi ki, tanınmaz oldu. Adamlar bostan saldılar, taxıl əkdilər. Bolluq başlandı. Bu zaman Vəli dərəyə tərəf gələndə pillələrlə enən həmin qızı gördü.

Onlar birlikdə kəndə geldilər. Hamı şən idi, təkəcə Vəlinin anası kədər içində oturmuşdu. Oğlunun yolunu gözləyən qoca ümidini tamam itirmişdi. Ona görə üzü gülmürdü. Vəli həyətdə girib onu səsleyəndə qoca arvad quş kimi yerindən sıçradı:

- Can bala! - deyə sevincle Vəlinin boynuna sarıldı. - Nə yaxşı ki, sağ-salamatsan, oğlum! Dərənin sirrini öyrənə bildinmi?

- Öyrəndim, ana, öyrəndim! İnsan gərək həmişə axtarsın, gəzsin, heç nədən qorxmasın, irəli getsin, gözəl-gözəl işlər görsün. Bax, dərənin sirri budur, ana!

Qoca arvad oğlunu bir də bağına basdı, həyətdə dayanmış gözəl qızı görüb sevincle ona tərəf getdi.

bir də cəsaret edib mən tərəfə hərlənməsin. Girib çiçəklərin arasında gizlənib! Yəqin ki, qorxusundan indi tir-tir əsir. Rəngbərəng qanadlarını elə qıracağam ki, yerindən qalxa bilməsin. Bilmirəm bu çiçəklərdə nə görüb?!

Qarğa qırıldaya-qırıldaya uçub yaxınlıqdakı qoz ağacına qondu. Bir gözü çəməndə qaldı. Elə hey Kəpənəyi axtarırdı.

Kəpənək isə qızılgülün təzəcə açılan qönçəsinə tamaşa edirdi. Təptəzə, qırmızı ləçəklər yavaş-yavaş açıldıqca xoş ətir saçırdı. Kəpənək bütün dünyanı unutmuşdu. Onun üçün bu gözəlliyə tamaşa etməkdən yüksək heç nə yox idi. Qızılgül ləçəkləri açıldıqca bükümlər arasında qalmış şəh damları mirvari kimi üzrə çıxıb, par-par parıldayırdı.

Bir az o yanda qırmızı qərənfillər baş-başa verib alovlanırdı. Kəpənək qərənfillərə sarı uçdu, bir-bir onların üstünə qondu. Ağ qərənfillər də vardı. Sanki başları üstündə bir topa bulud qalmışdı. Bu zaman Kəpənək zərif bir səs eşitdi:

- Salam, Kəpənək, deyəsən məni unutmusan?

- Salam, gözəl Nərgiz, sizi heç unutmaq olarmı?

Sarı Nərgizin ətri hər yeri bürümüşdü. Kəpənək indi onun qonağı idi. Nərgiz elə tər-təzə, elə xoş, elə mehriban idi ki, Kəpənək ondan heç ayrılmaq istəmirdi. Birdən uzaqdan boğuş, kobud bir səs gəldi:

- Qarr... qarr...

Nərgiz gülə-gülə dedi:

- Qorxma, Kəpənək. Qarğa heç zaman səni tapmaz. Biz səni elə qoruyarıq ki, o yaxın da gələ bilməz.

- Mən sizə inanıram.

Ağappaq zanbaq başını qaldırdı. Kəpənəyə salam verdi.
Kəpənək uçub onun üstünə qondu.

- Necəsən, gözəl zanbaq?!

- Yaxşıyam!

Çəməndə o qədər gül-çiçək vardı ki! Kəpənək uçuşur, bir-bir görüşür, güllərin ətrini uda-uda, yenə irəliyə doğru gedirdi. Çəmən başdan-başa rəngarəng idi, ucu-bucağı görünmürdü. Kəpənək hər çiçəkdən bir rəng alır, qanadlarını bəzəyir, inci-çiçəkləri onun üstünə ağ toz səpirdi. Kəpənək elə gözəl olmuşdu ki, gül-çiçəkdən seçilmirdi. Ancaq öz gözəlliyini görməyən Kəpənək gül-çiçəklərin gözəlliyini seyr etməkdən doymurdu.

Qarğa yenə çəməninin üstündən ötüb keçdi. Ancaq Kəpənəyi görə bilmədi. Yenə qəzəblə qarılıdayırdı:

- Kəpənəyi məhv etmək mənə borc olsun! Onu didib parçalamasam, heç yana gedən deyiləm. Aha, odur, gör necə də lovğa-lovğa uçuşur. Dayan, bu dəqiqə onun vayını verəcəyəm!

Qarğa ildirəm kimi aşağı şığıdı. Kəpənək özünü itirmədi, yavaşca qantəpər çiçəyinin arxasında gizləndi. Qarğa birdən-birə yoxa çıxan Kəpənəyin əlindən daha da qəzəbləndi:

- Ah, bir əlimə keçəydi, onda gücümü görərdi.

Qarğa Kəpənəyi məhv edə bilmədi.

Çiçəklər onu ləçəklərində gizlətməmişdilər.

- Şah sağ olsun! - deyə usta Abdulla sözə başladı, - sarayı yarımçıq qoyub getdiyimin səbəbini niyə soruşmursunuz?!

- Çünki sarayı tikə bilməmişən.

- Elə deyil, şahım! Mən təməl daşlarının möhkəmliyini yoxlayırdım. Qar da yağıb, tufan da qopub, leysan da töküb, ancaq təməl daşlarının kiçik bir yeri belə uçmayıb. Baxa bilərsiniz. İndi mən bu möhkəm təməl daşlarının üstündə elə bir saray tikəcəyəm ki, ən güclü zəlzələ belə onu uçura bilməz.

padşah onu dinləyib dedi:

- Yaxşı günahından keçirəm. Sabahdan işə başla.

- Bir şərtlə, şahım!

- Nə şərt?!

- Gərək siz də işləyəsiniz.

- Necə, - padşah hirsle ayağa qalxdı. - Bir o qalmışdı ki, daş daşıyam, hörgü hörüm?!

- Mehriban şahım, bu, lazımdır.

- Yox, mən işləmək istəmirəm.

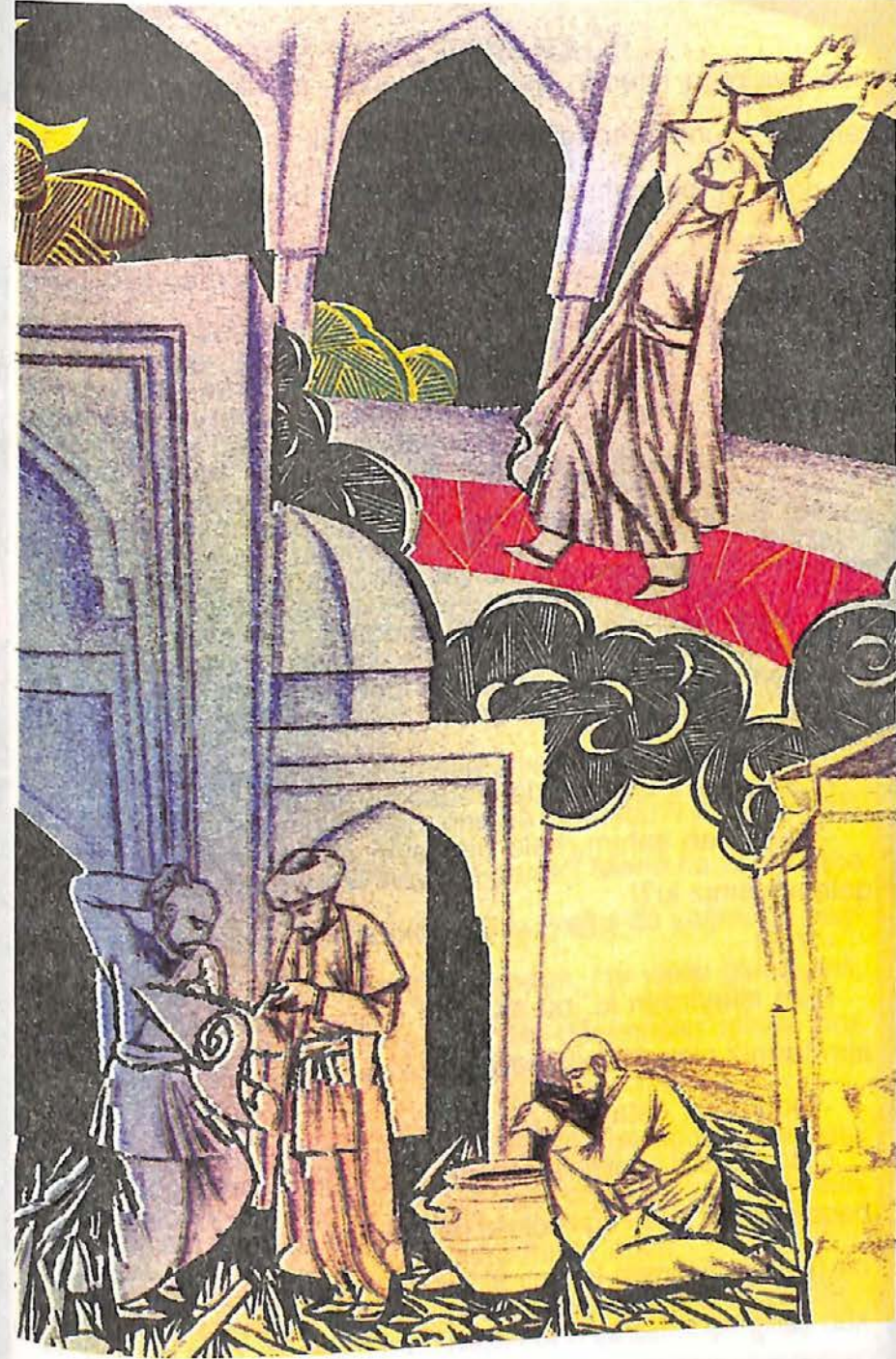
- Şahım, əgər sarayın gözəl olmasını istəyirsinizsə, gərək buna razı olasınız.

padşah tərəddüd etməyə başladı. Usta bundan istifadə edib dedi:

- Razılaşın, şahım. Xeyrini özünüz görəcəksiniz.

- Yaxşı, usta!

Usta Abdulla saray tikirdi. Gündə bir neçə saat padşah ona kömək edirdi. padşah bə'zən elə həvəslə çalışırdı ki. iş-

dən ayrılmaq istəmir, hər şeyin yaxşı, möhkəm olmasına çalışırdı. Günlər keçirdi. Əzəmətli, böyük və yaraşlıqlı bir saray ucalırdı. padşah saraya baxır, daha böyük həvəslə işləyirdi. Vəzirlər, ə'yanlar da gəlib usta Abdullaya yaxından kömək edirdilər.

Nəhayət, saray tikilib başa çatdı. Elə gözəl, elə möhkəm bir saray tikilmişdi ki, onun əvəzi yox idi. Hamı heyran-heyran saraya baxırdı. padşahın isə sevincinin həddi-hüdudu yox idi. Saraya elə öyrənmişdi ki, dönə-dönə naxışlarına, bəzəklərinə baxır, qonaqlar də'vət edir, otaqları göstərir, gülə-gülə, fəxrlə onun necə tikilməsi haqqında danışırdı.

padşah usta Abdullaya istədiyindən daha çox qızıl verdi və soruşdu:

- Usta, məni işlətməkdə məqsədin nə idi?!

- Mehriban şahım, hələ bir deyin görüm, məndən narazı qalmamısınız ki?!

- Yox!

Mən istəyirdim ki, bu sarayda sizin də zəhmətiniz olsun, alın təriniz olsun! Onda saray sizə daha əziz olar.

- Doğrudur, usta!

Usta Abdulla padşahla görüşüb getdi. Onun tikdiyi gözəl saray haqqında hər yedə ağız dolusu danışırdılar. padşah isə saraydan bir gün də ayrılmaq istəmirdi. Axı, bu sarayın tikintisində tər töküüb çalışmışdı. Saray onun üçün həm gözəl idi, həm də doğma!

BOZ SƏRÇƏNİN NAĞILI

Bir boz sərçə vardı. O, kefi kök dolanır, hamıdan uzaq qaçıb tək-cə özü üçün yaşayırdı. Kəndin yaxınlığında meşəyə çatmamış balaca bir gölməçə tapmışdı. Bu gölməçədə nə qədər desən, cücü, qurd vardı. Sərçə həmişə bura gələr, qarnını doydurub rahat-rahat geri qayıdardı. Ancaq o biri sərçələ-rə bu barədə bir kəlmə də deməzdi.

Bir dəfə axşamçağı yuvasına qayıdanda talada, otların arasında civildəyən qaramtil sərçəyə rast gəldi. Özünü görməməzliyə vurdu, yolunu dəyişib qaramtil sərçədən uzaqlaşdı. Onun yalvarışlarla dolu səsi kəsilmədi. Boz sərçə yuvasına çatıb içəri girdi, qanadlarını yığıb rahatlandı. Yatmaq istədi. Birdən hardansa qaramtil sərçə yadına düşdü, onun səsinə eşitdi. Düşündü: "Görəsən, ona nə olmuşdu?! Niyə uça bilmirdi? Eh, bunları bilmək nəyimə gerek? Mənə nə var ki? Elə yaxşı oldu, yuvama gəlib çıxdım. Bax, yağış da yağmağa başladı. Əgər orda ləngisəydim, islanardım. Nə yaxşı gəlmişəm, yuvam həm rahatdır, həm istidir!" Bu düşüncələr içində boz sərçəni yuxu apardı.

Gecə vaxtı qəribə bir səs eşidib gözlərini açdı. Qulaq asdı. Yenə yağış yağırdı. Haradasa, yaxınlıqda bir ana sərçənin həyəcanlı səsi eşidilirdi. Boz sərçə hirsle dedi:

- Qoymazlar rahat yataq?! Bu ana sərçənin hay-küyü heç

zaman kəsilmir. Gecənin yarısı da çığırır. Utanıb eləmir də!
Axı meşədə hamı yatır.

Boz sərçə gözünü yumub yatmağa çalışdı. Bu vaxt başqa bir sərçənin səsini eşitdi:

- Kömək edin, ana sərçənin yuvası uçur! Kömək edin, onun balaları təhlükədədir.

Boz sərçə sanki bunları eşitmirdi. Yuvasına daha möhkəm sarılıb yatmağa çalışdı. "Mənə nə var", - deyə gözlərini yummaq istədi. Çöldən isə yağışın, bir də ana sərçəyə köməyə gələn başqa sərçələrin səsləri eşidilirdi. Bir az sonra yağış kəsdi, hər yana sakitlik çökdü. Boz sərçəni də yuxu apardı.

Bir neçə həftə keçdi. Yene boz sərçə rahat dolanır, gölməçədə qarnını doydurub yuvasına qayıdır, şirin yuxuya gedirdi.

Günlərin birində boz sərçə uzaq çəmənliyə uçdu. Burada güllərə, çiçəklərə tamaşa elədi. Birdən çəmənliyin arxasında ferma gördü. Gördü ki, yerə o qədər dən səpilib ki, nə sayı var, nə hesabı! Sərçə sevincindən bilmədi nə etsin. Tez uçub gəldi, yeməyə başladı. Yedi, yedi, Amma heç getmək istəmirdi. Ağırlaşmışdı. Qayıdanda fikirləşdi ki, çəmənlikdə dincəlsin. Özünə rahat bir yer axtarıb tapdı. Elə təzəcə yuxuya gəldirdi ki, birdən səs-küy eşitdi. Başını qaldıranda bir dəstə uşaq gördü. Cəld pırıldayıb havaya qalxdı. Ancaq arxadan atılan balaca bir daş qanadına dəydi. Özünü havada güclə sax-

ladı. Gördü ki, çəmənləyin üstü ilə uçur. Bütün gücünü topladı, uçdu, uçdu, birdən gözləri qaraldı. "Kömək edin!" deyə berkdən çığırtdı. Qanadlarında daha qüvvə qalmamışdı. Bir də gördü ki, daha uça bilmir. Yerə enir... Gücünü toplamağa çalışsa da, mümkün olmadı. Tərslikdən başqa yerə yox, həmişə gəldiyi gölməçəyə gəlib düşdü. Vəziyyəti daha da ağırlaşdı. "Kömək edin!" - deyə çığırtdı batmamaq üçün çapalayırtdı. Birdən tamam huşunu itirdi.

Yavaş-yavaş gözlərini açanda ilk dəfə görüdü qaramtil sərçə oldu:

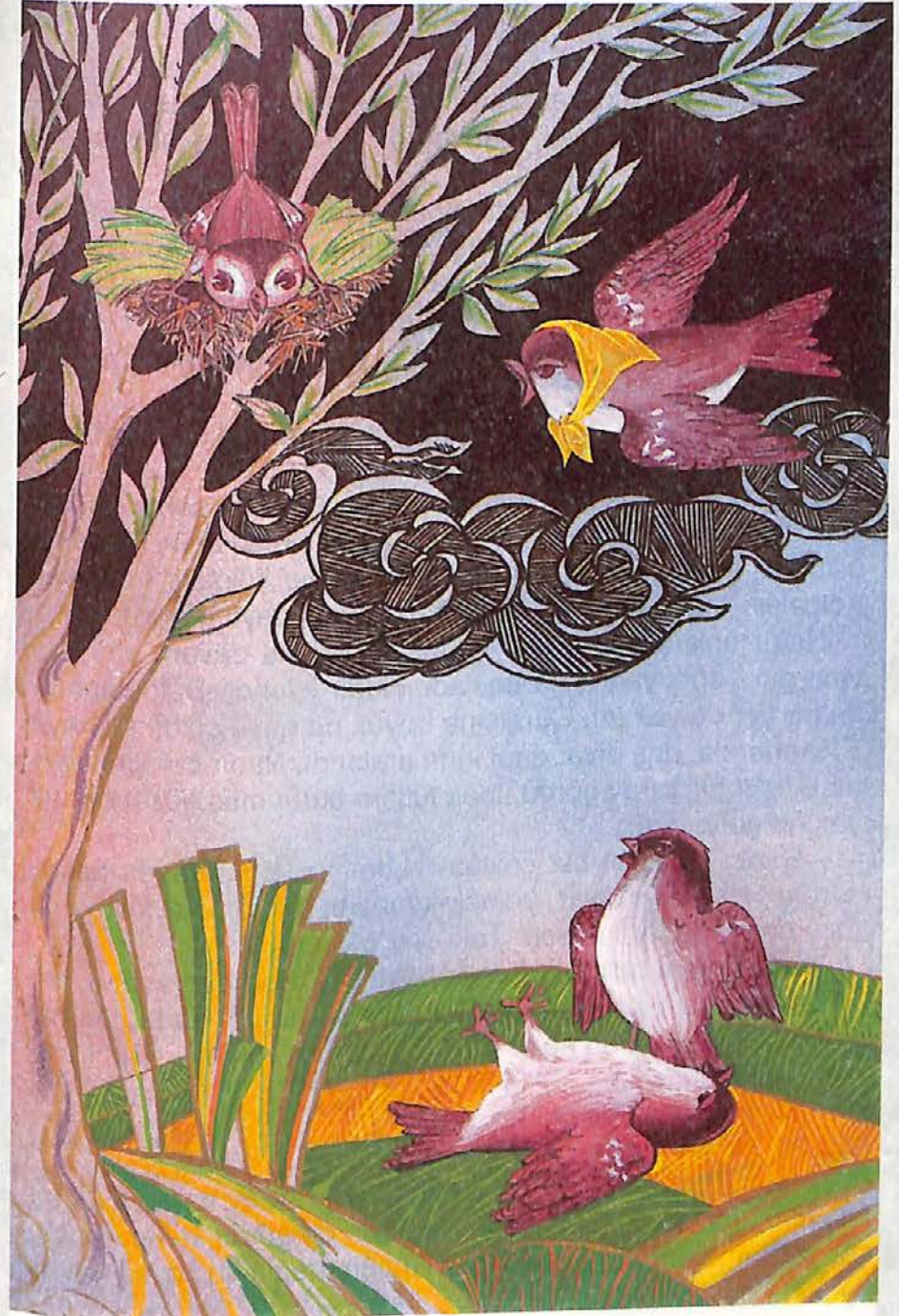
- Necəsən? - deyə qaramtil sərçə mehribanlıqla soruşdu, - bir.yerin ağırmır ki?

- Yox!

Birdən boz sərçə ana sərçəni gördü.

- Salam! - ana sərçə də mehriban-mehriban dilləndi. - Qanadındaki yarana yarpaq qoymuşuq. Bu elə yarpaqdır ki, yararı tez sağaldacaq. Qorxulu heç nə yoxdur. Bir-iki günə tamam sağalarsan.

Boz sərçə bilmədi. onlara necə təşəkkür etsin. Heyrət içində baxır, həm qaramtil sərçəni, həm də ana sərçəni bir vaxt köməksiz qoyduğunu xatırlayırdı. Bir anlıq təsəvvür etdi ki, özü də köməksiz qalmışdır. Vay! Gör nə olardı. Yəqin ki, boz sərçə indi heç nə düşüncə bilməzdi. Bir-birinə kömək etmək, əl tutmaq nə yaxşıdır!

İRADƏ

Keçmişlərdə Nadir adlı bir cavan vardı. Mədrəsədə təhsil almışdı, ağıllı, düşüncəli, inadkar idi. Bir gün ağasının yanına gəlib dedi:

- Ağa, mən oxumağa getmək istəyirəm.

- Nə?! - ağası hirsəndi. Alış-verişimə bəs kim kömək edəcək?! Nə vaxtdır oxuyursan, bəs olmadı, daha nə oxumaq? Elə şey yoxdur, gəl mənə kömək elə!

- Yox, ağa, mən böyük alimlərin yanına getməliyəm, elm öyrənməliyəm.

- Sənə bir dinar da verə bilmərəm. Hara gedirsən get, daha sən adlı işçim yoxdur!

Nadir çox fikirləşdi, arzusuna çatmaq üçün bir səhər tezdən yola düzəldi. Getdi, getdi yoruldu. Dincini almaq üçün bir daşın üstündə əyləşəndə birdən ətrafında qərribə kölgələr göründü. Kölgələr - geri qayıt, geri qayıt! geri qayıt! - deyə qışqırırdılar.

Nadir onlara əhəmiyyət verməyib yoluna davam etdi. Bu vaxt gur yağış yağmağa başladı. Nadir islandı. Daldalanmağa bir yer də yox idi. Qarşısına böyük bir qaya çıxdı. Qayaya söykənəndə, daş divar qapı kimi aralandı. Nadir cəld irəli girdi. Böyük bir saray gördü. İpək tüllərə bürünmüş gözəl bir qız yaxına gəlib dedi:

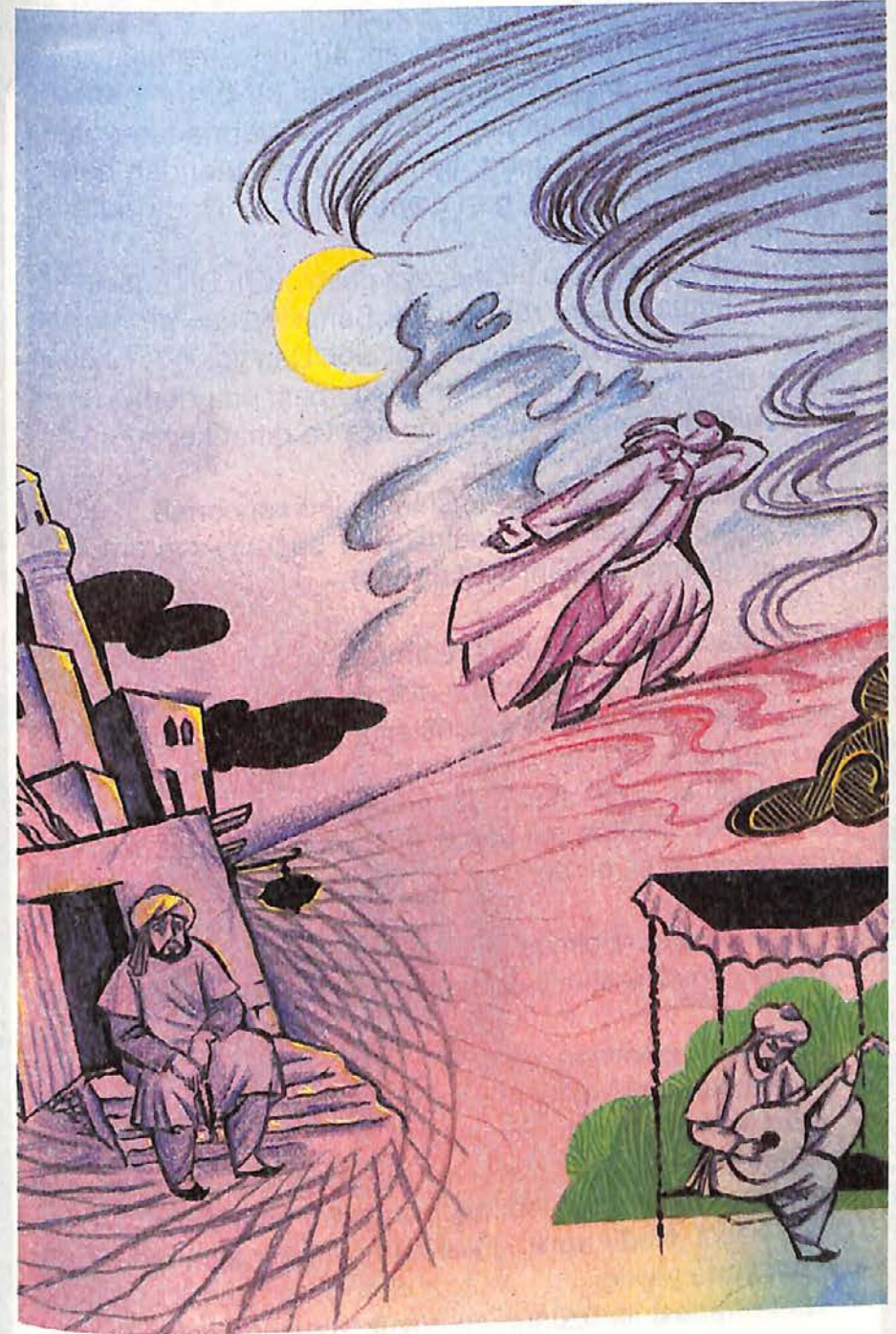
- Sənin sorağını biz çoxdan eşitmişik. Bu sarayda qalasanmı? Hər şeyin olar, yemək-içməyin, pulun, var-dövlətin... Özü də nə qədər istəsən. Təki sən qalasan.

Nadir başını qaldıraraq saraya baxdı. Gözləri qamaşdı. Çünki hər tərəf par-par yanırdı. Qız əlini bir-birinə vurdu. Dərhal süfrə açıldı. Süfrədə nələr yox idi! Hər cür yemək... Qız gülə-gülə soruşdu:

- Qalmağa razısanmı?..

- Yox... yox...

Bütün dünya gözlərində qaraldı, işıqlı saray da ağ tül içində olan qız da qeybə çəkildi. Nadir bir də gördü ki, ucu-bucağı görünməyən bir səhradadır. Gücünü toplayıb yavaş-yavaş yoluna davam etdi.

HƏM GÖZƏL, HƏM DOĞMA...

Bir padşah dünyada tayı-bərabəri olmayan gözəl bir saray tikdirmək istəyirdi. Yanına hansı usta gəlirdisə, heç birinin işini bəyənirdi.

Bir gün padşahın yanına Abdulla adında balacaboy, arıq bir usta gəldi. padşah onu diqqətlə gözdən keçirib soruşdu:

- Mənim necə saray tikdirmək istədiyimi bilirsənmi?
- Bəli, bilirəm.
- Əgər tikə bilməsən, boynunu vurduracağam.
- Yaxşı razıyam, - deyə usta Abdulla baş əydi.

O, bir neçə gündən sonra işə başladı. Sarayın təməl daşlarını hörüb möhkəmlətdi. İki ay sonra işə yoxa çıxdı. padşaha xəbər gətirdilər. O, bərk qəzəbləndi. Hər yeri ax-tardılar. Usta Abdullanı tapan olmadı. Bir neçə ay keçdi, ondan xəbər çıxmadı. Qış gəldi, tufan qopdu, külək əsdi, qar yağdı. Sarayın təməl daşları qar altında qaldı. padşah nə qədər usta çağırırsa, heç biri sarayı tikib başa çatdır-mağı boynuna götürmədi.

Yay aylarında birdən usta Abdulla göründü. padşah əmr etdi ki, onu tutub zindana salsınlar. Usta işə padşahın yanına aparılmasını tələb etdi. padşah onu görəndə qəzəbini zorla boğub dedi:

- Sənin boynunu vurduracağam.

- Geri qayıt, geri qayıt!

Nadir qayıtmadı, irəliyə, ancaq irəliyə getdi.

Birdən elə güclü bir tufan qopdu ki, aləm bir-birinə qarışdı. Nadir üzünə, gözünə çırpılan quma fikir vermədən yoluna davam etdi. O, gedir, gedir, yenə gedirdi. Tufandan qərribə səslər gəlirdi: geri qayıt, geri qayıt! Tufan da Nadirin iradəsini qıra bilmədi.

Axırda o, sıx və qalın bir meşəyə gəlib çıxdı. Bir ağacın koğuşunda bütün gecəni rahat yatdı. Səhər tezdən cır meyvələrdən doyunca yeyib yenə yola düzəldi. Dağ yolundan keçərək bir dəstə quldura rast gəldi. Quldurbaşı ona dedi:

- Mənim dəstəmə qoşul, günün xoş və rahat keçər!

- Yox!

- Nə dedin! - quldurbaşı hirsənib əlini xəncərinə uzatdı: - Mənə yox deyirsən?! Bu dəqiqə səni doğram-doğram edərəm. De, görüm qalırsan, yoxsa yox?!

- Yox!

Quldurbaşı onu dəli hesab edib qəhqəhə ilə güldü.

Nadir sevinib yoluna davam etdi. Nəhayət, gəlib böyük bir şəhərə çatdı. Bu şəhərdə müdrik alimin yaşadığı yeri öyrənib onun yanına getdi. Həyətə girəndə gözəl geyinmiş cavanları gördü. Bildi ki, onlar alimin şagirdləridirlər. Bir onlara, bir də özünə baxdı. Nadirin pal-paltarı cırıq-cırıq olmuşdu. Acından elə arıqlamışdı ki, bir dəri, bir sümük idi. Nadir çəkine-çəkine dedi:

- Mən də şagird olmaq üçün gəlmişəm.

Bu vaxt müdrik alim yaxınlaşıb mehribanlıqla Nadirdən soruşdu:

- Haradan gəlmisən, oğlum?

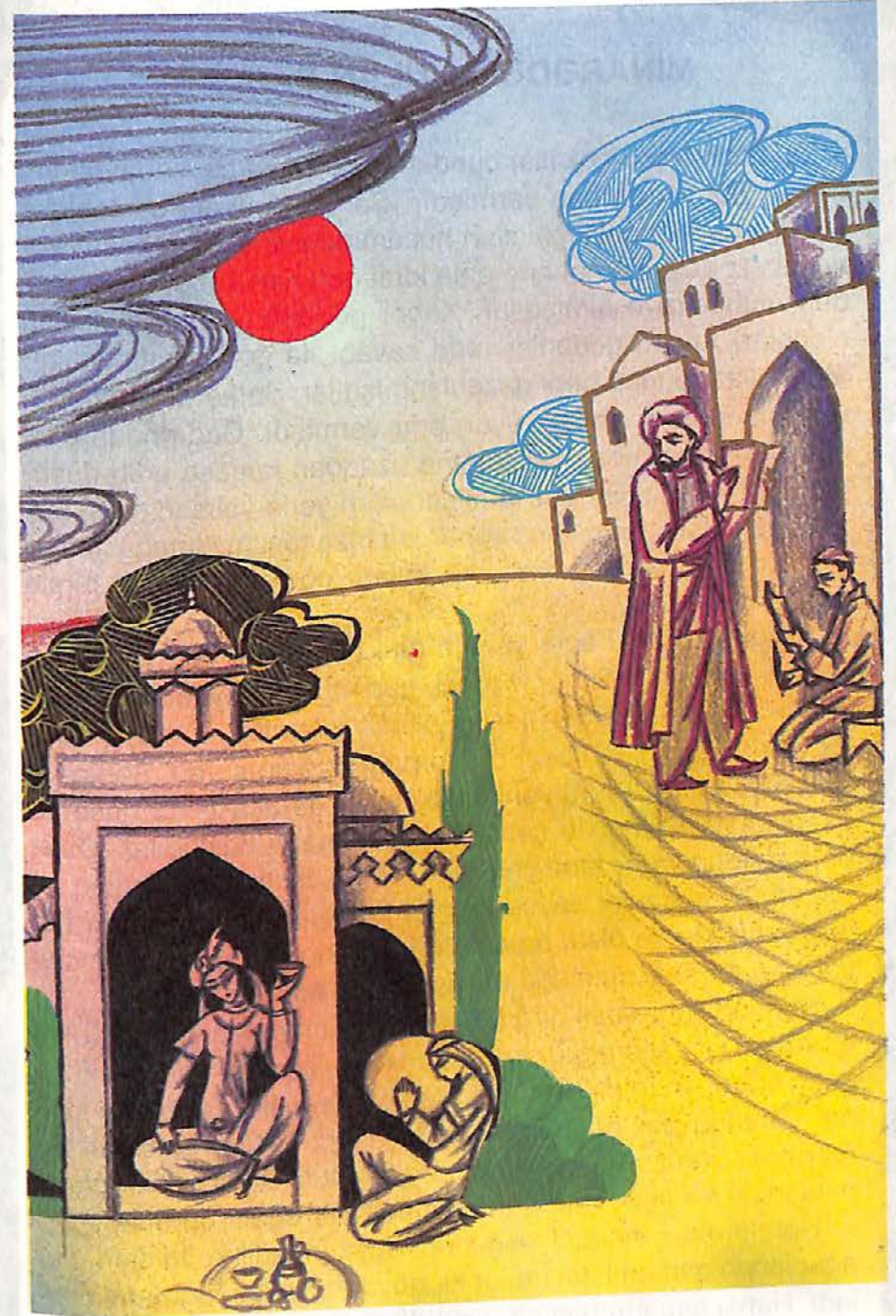
- Uzaqdan, - deyərək Nadir başına gələnləri danışdı.

Müdrik alim onu dinləyib dedi:

- Səndə ki bu böyük iradə var, səndən yaxşı alim olar. Qal mənim yanımda, mən səni özümə şagird götürərəm.

İllər keçdi. Nadir ağıllı, güclü və böyük bir alim oldu. Şöhreti hər yana yayıldı.

Nadir iradəsi ilə özünün ən böyük arzusuna çatdı.

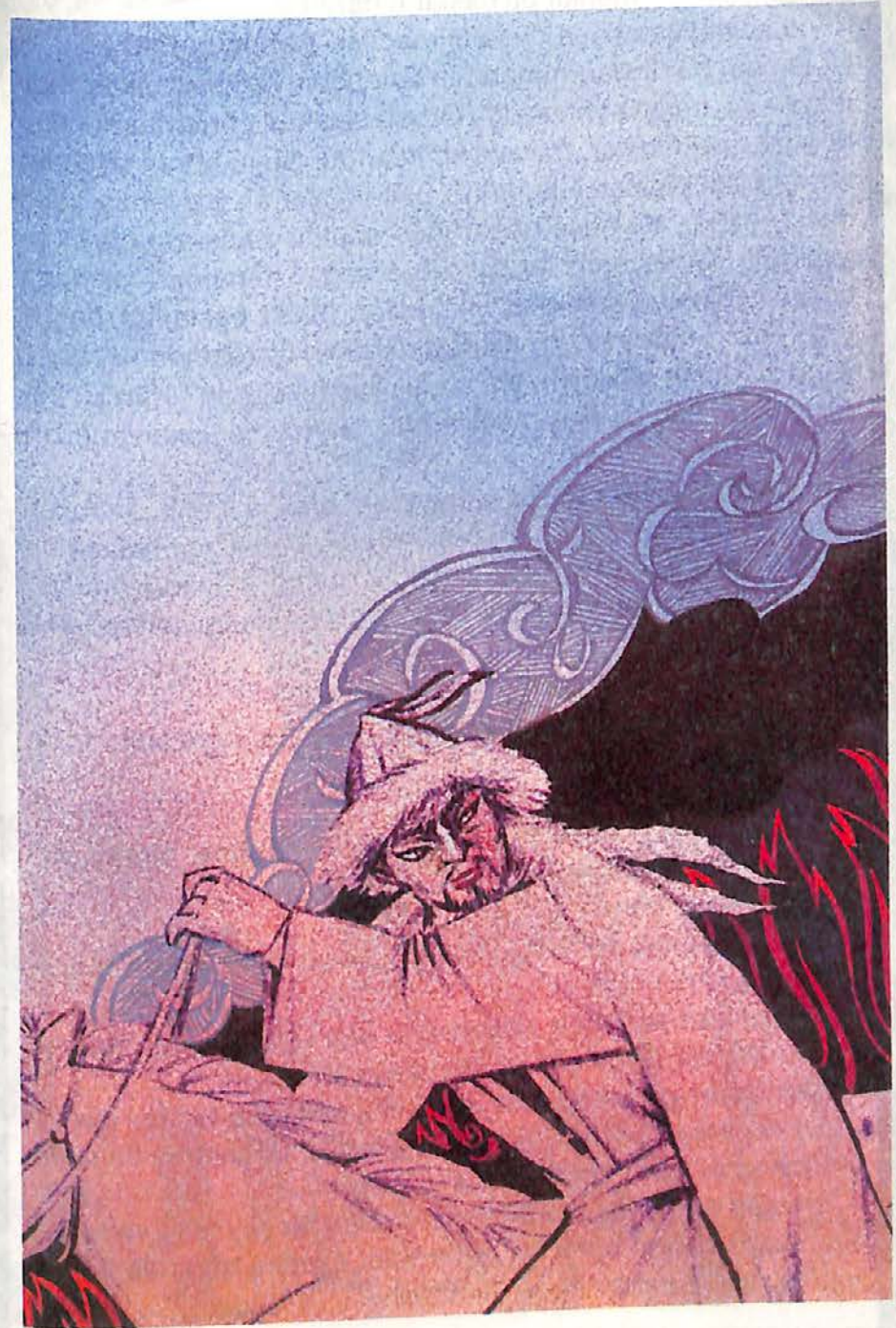
MİNARƏDƏN ATILAN DAŞLAR

Bu hadisə çox-çox illər bundan qabaq Azərbaycanın qədim şəhəri Şamaxıda baş vermişdir. Şəhəri dəhşətli bir təhlükə gözləyirdi. Monqol işğalçıları hücum etmişdilər. Onlar saysız-hesabsız qoşunla nəhəng qala kimi görünən şəhəri hər tərəfdən mühasirəyə almışdılar. Xəbər göndərmişdilər ki, təslim olsunlar. Ancaq gedənlər rədd cavabı ilə geri qayıtmışdılar. Monqollar bundan bərk qəzəblənmişdilər. Sərkərdə isə nərdivanlarla şəhərə girmək üçün əmr vermişdi. Çadırından çölə çıxıb, qoşunun necə çalışdığına uzaqdan tamaşa edib düşüncüdü: "Marağa, Ərdəbil kimi şəhərləri yerlə-yeksan edib, Şirvana gəlmişik. Bu balaca şəhər isə bizə təslim olmaq istəmir. Hünərə bax, cür'ətə bax, indi onlara göstərərəm". O, hirsle çadıra girdi.

Bir gün keçdi. Fəqət şəhərə girə bilmədilər. Şamaxı möhkəm dayanmışdı. İkinci, üçüncü gün müvəffəqiyyətsizliyə uğradılar. Əhali düşməne təslim olmaq istəmirdi. Təkcə adamlar deyil, Şamaxının daşı da, torpağı da vuruşurdu. Sərkərdə bərk hirsələnirdi. Nərdivanların köməyi ilə uca taxta hasarlar düzəldilər; bura çıxıb şəhərə oxlar atmağa başladılar. Oxlar hər tərəfdən yağış kimi yağdı. Onların viyılısından qulaq tutulurdu. Düşmənlər sayca çox və hiyləgər olduqlarından böyük çətinliklə də olsa, qalanın divarlarına çıxmağa və yavaş-yavaş şəhərə soxulmağa müvəffəq ola bildilər.

Bundan sonra əsil qırğın başlandı. Kim rastlarına gəlirdisə qırırdılar. Həyətlərə girir, evlərə soxulur, camaatın var-yoxunu talan edirdilər. İgid şamaxılılardan bir neçəsini tutub darvazanın yanında dar ağacından asmışdılar. Təslim olmayan və mərdliklə vuruşan iki şamaxılıni güclə tuta bildilər. Əl-qolunu bağladılar və uca minarənin yanında dar ağacı qurdular.

Hər tərəfdə monqol əsgərləri dayanmışdılar. İgidləri dar ağacından asmaq istəyirdilər ki, göydən daşlar yağmağa başladı. Hansı əsgərin başına düşürdüsə, yerində qalırdı. Düş-

mənlər bu daşların haradan töküldüyünü başa düşə bilmədilər. Birdən gördülər ki, kimse, bu daşları minarənin üstündən yağdırır. Oxlar indi minarənin başına yönəldildi. Orada heç kəs görünmürdü. Qəribə idi, atılan oxlar, havaya sovrulurdu. Bunu gören əsgərlər bir az sakit oldular. Elə irəliyə gəlmişdilər ki, başlarına yenə daşlar yağdı, bir neçə əsgər yerə sərilirdi. Sərkərdə bərk qəzəbləndi. Onun əmri ilə bir dəstə əsgər minarəyə çıxmağa başladı. Onlar əvvəl çıxıb bilmədilər, çünki başlarına daşlar yağırı. Bir-ikisi yerə yıxıldı. Sərkərdənin qəzəbindən qorxub, yenə yuxarıya qalxdılar. Nə qədər daş tökülürdü? Kim ki, yerə yıxılırdı, onu başqası əvəz edirdi. Dərhal da yuxarıya çıxırdı.

Nəhayət, bir-iki əsgər minarənin başına çatıb, təəccüb içində yerlərində donub qaldılar. Minarənin başında balaca bir oğlan uşağı gördülər. Daşları uşaq tullayırdı. Yüyürüb onu tutdular. Ətrafa çoxlu daş yığılmışdı. Əsgərlər uşağı sərkərdənin yanına gətirdilər.

Minarədən daşları atan budur! - dedilər.

Sərkərdə heyrətlə balaca uşağa baxanda, - qəzəbini zorla boğub hirsle soruşdu:

- Atan kimdir!?

- Odur atam, - deyə uşaq darvazanın yanında, birinci cərgədə ucalan dar ağacını göstərdi.

- Bəs anan hanı?

- Odur, - uşaq bu dəfə qalanın dibində sinəsinə ox sancılmış bir qadını göstərdi.

Bu zaman sərkərdə qəzəblənib əmr etdi ki, onu nizənin ucuna keçirib bütün şəhəri gəzdirsinlər.

Monqollar çıxıb gedəndə, nədənsə sərkərdə tez-tez geriyə - uca minarəyə baxırdı. Ona elə gəlirdi ki, minarənin başında yenə həmin uşaq dayanmışdır.

Uşağın adını heç kəs bilmirdi. Ancaq bir şey mə'lumdur ki, Şamaxıda o vaxt hamı bir nəfər kimi azadlıq uğrunda böyük igidlik və qəhrəmanlıq göstərmişdi.

RE. IN. BOM. IOI

KİTABIN

**XEYİRXAH
ADAM**
səh. 5-10

ƏDALƏTLİ FİL
səh. 12-16

**BİR DƏRƏNİN
SİRRİ**
səh. 18-22

**KƏPƏNƏK VƏ
QARĞA**
səh. 23-26

İÇİNDƏKİLƏR

**HƏM GÖZƏL,
HƏM DOĞMA...**

səh. 28-32

92572

000000012753

**BOZ SƏRÇƏNİN
NAĞILI**
səh. 33-36

İRADƏ
səh. 38-40

**MİNARƏDƏN
ATILAN DAŞLAR**
səh. 42-44

